

Verslag Debat: Insluiten of Uitsluiten?

Het nieuwe muzikmakerscentrum MuzyQ was op 29 november het decor voor het debat Insluiten of Uitsluiten. Het debat maakte onderdeel uit van project Weerbaar Oost van stadsdeel Oost-Watergraafsmeer; een project dat inzet op het voorkomen van uitsluiting polarisatie en radicalisering. Samen met migrantenorganisaties, contactvaders, moskeeorganisaties, jongerenwerk, scholen, ouders en streetcornerwork zijn in de afgelopen anderhalf jaar over deze actuele maatschappelijke thema's tal van bijeenkomsten en trainingen voor en met jongeren en ouders georganiseerd. Onder leiding van Kustaw Bessems (politiek verslaggever De Pers) namen zo'n 70 buurtbewoners en (landelijke) politici deel aan het debat. Hieronder een kort verslag.

Stadsdeelvoorzitter **Martin Verbeet (PvdA)** benadrukte in zijn opening dat een open samenleving ruimte moet bieden voor nieuwe meningen en culturen. Verbeet, die in maart kandidaat is voor de Amsterdamse gemeenteraad: "In dit stadsdeel maakten we de moord op Van Gogh mee. Gelukkig hadden we een sterk netwerk van maatschappelijke organisaties waar we op terug konden vallen. De verschillende ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat we ook aandacht hebben gevraagd en gezocht voor discriminatie. We stellen dit niet alleen aan de orde bij migrantenorganisaties, maar ook op scholen."

Roemer van Oordt (ACB Kenniscentrum), projectleider van het stadsdeelproject Weerbaar Oost, verklaarde dat de begrippen radicalisering en polarisatie in de praktijk niet direct herkenning oproepen; zeker radicalisering wordt door mensen meestal niet in hun omgeving herkend, laat staan dat ze zelf vinden dat ze radicaliseren. Uitsluiting en discriminatie, processen die vooraf kunnen gaan aan radicalisering en polarisatie, worden volgens hem wel herkend. Het gaat om gevoelige thematiek. Dat was volgens Van Oordt één van de redenen om aan het project 'Weerbaar Oost' bewust weinig publiciteit te geven.

Hoogleraar politicologie en ex-radicaal (anarchist) **Jean Tillie** legde in een speelse column het accent op diversiteit. We verschillen allemaal van elkaar en dat kun je maar het beste accepteren, vertelde hij. Tillie benadrukte dat het debat over de multiculturele samenleving radicaal en extremistisch is geworden, waarbij de regels van het democratisch debat geregeld overtreden worden. Dit gebeurt bijvoorbeeld door mensen te snel buiten het debat te plaatsen met labels als 'politiek correct' of 'racist'.

Ook in een **videoreportage** die jongeren uit de buurt hadden gemaakt, werd de diversiteit in de buurt en het belang van contact met elkaar geïllustreerd. Naar aanleiding van de reportage werden **Willem Paquay** (SP wethouder Oost-watergraafsmeer), **Peter van Maaren** (Amsterdamse homobeweging) en **Mohamed Cheppih** (oprichter Poldermoskee en medewerker Radar Uitvoering) geïnterviewd.

Willem Paquay benadrukte het belang dat mensen hun eigen identiteit kunnen ontwikkelen. "Wanneer ik Limburgers op bezoek krijg, spreek ik Limburgs. Het is belangrijk je eigen identiteit te hebben en te vormen. Van daaruit spreek je met

andere mensen en neem je deel aan de samenleving. Dat kun je als overheid niet dwingen, maar je kunt wel als overheid de voorwaarden te creëren om een opleiding te volgen, de taal te leren en werk te doen.”

Mohammed Cheppih wordt soms zelf als radicaal bestempeld. Ten onrechte vindt hij: “Ik vind zelf dat ik geen radicaal ben; ik heb soms wel domme opmerkingen gemaakt, bijvoorbeeld over mijn respect voor de levensstijl van Bin Laden.” Cheppih is betrokken geweest bij het project Weerbaar Oost. Hij heeft trainingen gegeven aan jongeren, jongerenwerkers en contactvaders om ze weerbaar te maken tegen radicalisering. Hij zag daarbij zijn islamitische achtergrond als een voordeel. “Mijn perspectief is anders dan dat van de gemiddelde Nederlander. Ik merk dat jongeren zich hier niet thuis voelen en zich afzetten tegen Nederland. Ik kan dan vanuit mijn islamitische achtergrond het gesprek met ze aangaan. Dan benadruk ik het belang om aan de Nederlandse samenleving deel te nemen. Dat het belangrijk is je verantwoordelijkheid te nemen. We moeten niet vergeten dat we in een tijd leven van *islambashing*. Ik wil vooral aantonen dat de islam bij de Nederlandse samenleving hoort. Wilders is bang dat we een islamitisch land worden, maar dat waren we al lang. In de tijd dat Indonesië bij Nederland hoorde, was Nederland één van de grootste islamitische landen ter wereld.” Cheppih kan zich nog steeds verbazen over de wijze waarop de laatste jaren in Nederland over de islam wordt gediscussieerd. “Ik sta nog steeds versteld van de telefoontjes die ik krijg van politici die zich willen bemoeien met de preken in de poldermoskee. Maar we hebben in Nederland de scheiding van kerk en staat, dus zeg ik: bemoei je er niet mee, zeker niet wanneer je er geen geld voor geeft.”

Peter van Maaren heeft een boek geschreven ‘mijn meester is homo’ dat gaat over zijn ervaringen op het ROC als homoseksuele leraar. Van Maaren: “Eerst werd ik aangesproken dat ik een Groningse boer in Amsterdam was, daarnaast moest ik een plek geven aan mijn homoseksuele identiteit. Ik mocht daar van de school niet teveel over spreken.” Hij vertelt hoe hij scepsis bij islamitische jongeren wegnam. “Aanvankelijk was de agressie groot. Daar kun je bang voor zijn, maar dat lost niets op. Wanneer je het gesprek aangaat met die jongeren en je nek durft uit te steken, kun je vooroordelen wegnemen. In de loop van de tijd ontstond er bij de jongeren vertrouwen omdat ze me meemaakten en bleek dat we samen wat konden bereiken.” Van Maaren had ook nog een tip: “Creëer je eigen dorp in je eigen stad. Zoek direct contact met je burens. Daar heb je geen subsidie voor nodig, alleen maar een paar stoelen.”

Van Maaren, zelf bewoner van de Diamantbuurt, liet overigens weten boos te zijn op VVD-leider Rutte die onlangs in een VVD-reclamespotje suggereerde dat de Diamantbuurt nog steeds onveilig zou zijn. De rellen waar Rutte naar verwees zijn van vijf jaar geleden. Volgens Van Maaren is de situatie in de buurt de afgelopen jaren door inspanning van welzijnswerk en buurtbewoners enorm verbeterd. Het VVD-spotje miskent al dit werk en doet het imago van de buurt geen goed.

Na de pauze volgde een levendig **debat** met **Coşkun Çörüz** (CDA), **Tofik Dibi** (GroenLinks), **Paul de Krom** (VVD), **Marietje Schaake** (D66), **Sadet Karabulut** (SP) en **Martin Verbeet** (PvdA). Laatstgenoemde verving de wegens ziekte verhinderde Ahmed Marcouch.

Tofik Dibi legde uit waarom hij zijn pamflet 'Zeuu 2001' onlangs heeft geschreven: het debat heeft in zijn ogen geen enkele vooruitgang geboekt. Het gaat vooral over de vermeende dreiging van de islam voor de westerse waarden. Er is, vindt Dibi, te weinig dialoog, en er zijn te veel monologen. Het debat is bovendien losgezongen van de werkelijkheid.

Coşkun Çörüz benadrukte dat de huidige discussie niet los valt te zien van de politieke en de religieuze moorden die we in Nederland hebben gehad. "We moeten niet doen of er niets aan de hand is. Binden en benoemen is voor ons van cruciaal belang: binden met wat goed gaat en benoemen wat niet goed gaat. In de discussie over radicalisering gaat het dan niet alleen over moslimextremisme, maar ook over links, rechts en dierenextremisme." Overigens liet Çörüz weten dat hij vindt dat moslims de laatste jaren in Nederland wel weerbaarder zijn geworden en dat er vooruitgang is geboekt met het anti-radicaliseringsbeleid. Ook vindt hij dat moskeeën kunnen worden ingeschakeld voor maatschappelijke activiteiten die de betrokkenheid van moslims bij de samenleving bevorderen.

De SP van **Sadet Karabulut** is het daar niet mee eens. De SP is vóór de vrijheid van godsdienst, maar moskeeën en religie zijn volgens Karabulut niet de belangrijkste instrumenten om integratieproblemen op te lossen. Karabulut: "Het gaat mij om de ontmoeting tussen mensen en die vindt niet in de moskee plaats, maar daarbuiten. Je moet geen kerntaken van de overheid in de moskee organiseren, maar je kunt best een beroep op hun religie doen om ze op het rechte pad te houden. Als ik van Marcouch hoor dat ze islamles krijgen op een openbare school, dan vraag ik me af waarom. Op scholen moet je elkaar ontmoeten en moeten kinderen van alle religies en niet religieuze zich thuis voelen. Islamles moeten ze maar thuis of in de moskee krijgen. Een belangrijke oplossing van de problemen begint bij het tegengaan van segregatie."

Volgens **Martin Verbeet** (PvdA) heeft de overheid weinig sturingsmechanismen om segregatie op scholen tegen te gaan. Verbeet: "Het meest succesvol zijn initiatieven van ouders zelf. Ik zou graag het onderwijs hervormen. Openbare scholen moeten meer open staan voor verschillende religieuze groepen."

VVD'er **Paul De Krom** benadrukt dat integratie op zich niet moeilijk is: degene die naar een land komt, moet zich aanpassen. "Dan heeft niemand een probleem. Het wordt een probleem wanneer mensen een samenleving proberen te veranderen en de mensen die hier al wonen te veel meebuigen. We moeten onze nationale identiteit niet verhaspelen. Dat gaat om onze geschiedenis, de grondwet en kernwaarden als de gelijkheid van man en vrouw. Dat is iets waar je trots op kan zijn. Dat betekent dat je dus niet aparte zitplaatsen in theaters moet creëren, geen gescheiden inburgering moet verzorgen en geen gescheiden zwembaden moet toestaan."

Marietje Schaake die voor D66 in het Europese parlement zit, denkt dat onderwijs het belangrijkste instrument is om integratie en spanningen tussen bevolkingsgroepen aan te pakken. Schaake: "Onder het mom van sociaal beleid zijn veel mensen te lang in een uitkering blijven hangen. We moeten stoppen in groepen te denken." Schaake hecht veel waarde aan de scheiding van kerk en staat: "De overheid heeft een relatie met burgers en niet met hun"

geloof. In openbare gebouwen mogen de grondbeginselen van de rechtsstaat dan ook niet ter discussie worden gesteld.”

Vanuit de **zaal** werden tenslotte enkele kritische opmerkingen geplaatst. Zo liet een Turkse Nederlander weten dat migranten door links en rechts geschoffeed worden. “Alles wordt gedefinieerd als probleem van migranten.” Een vrouw van Marokkaanse komaf verklaarde dat ze zichzelf sinds 2001 als moslim beschouwt. “Ik word door anderen primair als moslim gezien – daarvoor had ik ook andere identiteiten. Verder gaat het over non issues, zoals het geen handen willen schudden. Ook blijkt dat haast niemand behoefte heeft aan gescheiden stoelen voor vrouwen in een theater. Waar hebben we het dan over?” Volgens een jongen is het beleid nu vooral gericht op die hele kleine groep die niet wil, terwijl het merendeel van de migranten wél wil. “Maar die groep stuit op discriminatie en uitsluiting. Discriminatie moet veel harder worden aangepakt.”